

ชื่อสมุนไพร ลูกใต้ใบ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Phyllanthus amarus*
Schumach & Thonn.

ชื่อสามัญ Egg woman, Tamalaki,
Hazardana, Stonebreaker, Seed-
under-leaf

ชื่อท้องถิ่น ต้นใต้ใบ หญ้าลูกใต้ใบ หมาก
ไข่หลัง (เลย), หญ้าใต้ใบ (อ่างทอง
นครสวรรค์ ชุมพร), ไฟเดือนห้า (ชลบุรี),
ที่มา :

กาญจนา (2560)

หญ้าใต้ใบขาว (สุราษฎร์ธานี), หญ้าใต้ใบ (คนเมือง) มะขามป้อมดิน (ภาคเหนือ)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น พืชล้มลุก มีอายุปีเดียว สูงประมาณ 10-60 เซนติเมตร แตกกิ่งก้านสาขามาก ลำต้นไม่มีขน และ
ทุกส่วนของต้นมีรสขม

ใบ ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียวปลายคี่ มีใบย่อยประมาณ 23-25 ใบ ลักษณะของใบย่อยเป็นรูป
ขอบขนานแกมรูปไข่กลับ โคนใบมนแคบ ส่วนปลายใบมนกว้าง ใบมีขนาดกว้างประมาณ 3-4 มิลลิเมตรและ
ยาวประมาณ 5-10 มิลลิเมตร ก้านใบสั้นมาก หูใบสีขาวนวล ลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมปลายแหลมเกาะติด
อยู่ 2 อัน

ดอก เป็นแบบแยกเพศ มีขนาดเล็กสีขาว เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 0.08 เซนติเมตร ดอกเพศเมีย
มักจะอยู่บริเวณโคนก้านใบ ส่วนดอกเพศผู้มักอยู่บริเวณส่วนปลายของก้านใบ ดอกตัวเมียมีขนาดใหญ่กว่าดอก
ตัวผู้ประมาณ 2 เท่า เกสรตัวผู้มี 3 ก้าน โคนก้านเกสรเชื่อมกันเล็กน้อย อับเรณูแตกอยู่ตามแนวราบ ส่วนกลีบ
รองและกลีบดอกเป็นรูปไข่ ขอบกลีบมีสีอ่อน

ผล รูปทรงกลมแป้น ผิวเรียบมีสีเขียวอ่อนนวล ผลมีขนาดประมาณ 0.15 เซนติเมตร ผลมักจะเกาะติด
อยู่บริเวณใต้โคนของใบย่อย และอยู่ในบริเวณกลางก้านใบ ผลเมื่อแก่จะแตกเป็นพู 6 พู ในแต่ละพูมี 1 เมล็ด
สีน้ำตาล มีลักษณะเป็นรูปเสี้ยว 1 ส่วน 6 ของรูปทรงกลม มีสันตามยาวทางด้านหลัง และมีขนาดเล็กมาก
ประมาณ 0.1 เซนติเมตร

การนำไปใช้ประโยชน์

นำทั้งต้นมาใช้ต้มดื่มกับหญ้าปักแมลงวัน (กรดน้ำ) และหญ้าป่าน ในปัจจุบันมีการนำสมุนไพรลูกใต้ใบ
มาผลิตเป็นยาสมุนไพรลูกใต้ใบแบบสำเร็จรูป ซึ่งมีทั้งในรูปแบบของแคปซูลชนิดซอง ซึ่งสามารถหาซื้อได้ง่ายและ
สะดวกในการรับประทาน ลูกใต้ใบเป็นสมุนไพรที่มีสารสกัดที่มีคุณค่าสูง เพราะมีประโยชน์ต่อร่างกายในด้าน
การป้องกันและรักษาโรค และยังสามารถนำมาประยุกต์เพื่อใช้ในสัตว์ได้อีกด้วย

สรรพคุณทางยา

1. รากและใบใช้ชงดื่มกับน้ำเป็นยาบำรุงร่างกาย
2. รากและน้ำต้มใบช่วยบำรุงธาตุในร่างกาย
3. ผลใช้ต้มดื่มช่วยบำรุงสายตา ช่วยรักษาโรคตา
4. มีฤทธิ์ช่วยควบคุมและลดระดับน้ำตาลในเลือดได้ จึงมีประโยชน์ต่อผู้เป็นโรคเบาหวาน
5. ช่วยลดความดันโลหิต
6. ช่วยแก้หืด
7. ใช้เป็นยาแก้ไข้ ลดความร้อน ช่วยลดไข้ทุกชนิด
8. ช่วยรักษามาลาเรีย
9. ช่วยแก้อาการไอ ช่วยขับเสมหะ ช่วยแก้อาการร้อนในกระหายน้ำ
10. ช่วยแก้อาการท้องเสีย ปวดท้อง ท้องมาน แก้บิด ท้องร่วง
11. ใช้เป็นยาขับปัสสาวะ แก้ปัสสาวะขัด แก้ขัดเบา
12. ช่วยแก้นิ่ว รักษาโรคสีดวงทวาร
13. ช่วยขับประจำเดือนของสตรี แก้อาการประจำเดือนมาไม่ปกติ
14. ช่วยแก้ น้ำเหลืองเสีย ช่วยแก้อาการคัน
15. ช่วยแก้อาการปวดหลัง ปวดเอว ปวดเมื่อยตามร่างกาย
16. ช่วยแก้ฝี แก้อาการปวดฝี ช่วยแก้หืด
17. ช่วยแก้อาการฟกช้ำบวม

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา (2560). หญ้าไต้ใบ. สืบค้น 24 มีนาคม 2565, จาก https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=41&code_db=610010&code_type=01

เมตไทย. (2563) ลูกไต้ใบ. สืบค้น 24 มีนาคม 2565, จาก <https://medthai.com/ลูกไต้ใบ/>